

“Shame” (2011), filmul lui Steve McQueen, discuta despre dependentă de sex, o temă în bună măsură ocultată de contemporani. În general, lumea se sfieste să vorbească despre asta, după cum declară într-un interviu regizorul, ba mai mult, printr-o inversare tipic modernă, viciul a devenit virtute, astfel încât eliberarea prin sexualitate, însculată din timp prin educație, televiziune și publicitate, reprezintă “un curaj” și o afirmare a sinelui.

Din acest punct de vedere, meritul lui McQueen în alegerea unui astfel de subiect îmi pare remarcabil. Însă problema principală a producției o reprezintă, în opinia mea, absența unui diagnostic și a unui remediu. Sigur că filmul nu reprezintă analiză socială și ar fi absurd să ai pretenții de tratat moral de la o peliculă. Dar o creație artistică, iar un film cu atât mai mult, are anumite presupozitii (antropologice, cel puțin) ale regizorului și o anumită filozofie morală implicite. De regulă, mai ales când vorbim de filmele independente, “de artă”, ale ultimilor 30 de ani, această etică este una relativist-nihilistă în care autorul descrie printr-o succesiune de cadre foarte lungi, în care abundă violența, non-comunicarea și sexualitatea aberantă, lumea de astăzi. Foarte puțini cinești își asumă manifest această perspectivă, majoritatea preferând opțiunea “value free”, declarând că nu fac altceva decât să arate un fenomen, fără să-l judece. Misiune imposibilă!

Revenind la “Shame”, ceea ce mă nemulțumește în primul rând este tocmai absența oricărui criterii prin care personajul principal poate fi analizat sub specie morală. Din film reiese că eroul își pune serios problema dependenței de sex abia în momentul în care sora sa este aproape de moarte. Însă această soluție, relativ credibilă (dependența se repercutează indirect asupra celor apropiați), nu rezolvă sub nicio formă problema de fond. Regizorul afirmă că a vrut să arate cât de fragili suntem, trăind într-o lume în care oamenii nu mai au voință proprie. Am putea interpreta această declarație ca o formă de determinism sau ca o formă de romantism. În ambele cazuri, nu există nicio variantă prin care să poți argumenta serios că dependența reprezintă o problemă personală, în alt sens decât legal. Iar dependența de sex nu se

pedepseste, inca, se incurajeaza.

Asa ca daca lumea prezentata de film este una complet amorală, bazata doar pe eficienta materială, cu personaje fara contururi personale, alienate de orice relatii umane satisfacatoare, de unde provin instrumentele de analiza ale unui caz ca fiind problematic? Cum putem spune ca e ceva gresit in optiunile eroului?

In film vedem dificultatile sale, vedem efectele dezastruoase asupra personalitatilor (pentru cei cu optiuni morale implicite sau explicite) insa pana la final nu primim raspuns la intrebarea esentiala de ce este o problema dependenta de sex? Cineva, nici macar foarte cinic, ar putea raspunde ca in fapt excesul de sex (raportat oricum la cazurile de "normalitate" vaga) constituie aberatia, in rest nefiind mari dificultati psihologice sau materiale. Daca oamenii isi controleaza adecvat instinctele dependenta se transforma in consum regulat, ceea ce e in nota obsinuita a zilelor noastre. De asemenea, "Shame" nu ne da nici macar cel mai mic indiciu de ce ajunge cineva dependent, chiar daca am stabilit ca acest concept este introdus arbitrar, adica nejustificat, in logica filmului.

Mai mult, filmul se transforma implicit intr-o invitatie la explorarea dependentei prin abundenta de imagini explicite servite sub pretextul prezentarii "realitatii asa cum e". Insa nimeni nu are un contact direct, obiectiv cu realitatea. Prezentarea unui personaj gol se face dintr-un unghi anume. Exista multe alte perspective prin care poate fi infatisat. Obiectivitatea clamata de cineast e insa doar un subiectivism servit sub forma de neutralitate.

{jcomments on}